

KANSALLISKIELIVERKOSTO
NATIONALSPRÅKSNÄTVERKET

PÖYTÄKIRJA
PROTOKOLL
17.5.2022

Valtioneuvoston kansalliskieliverkoston kokous Statsrådets nationalspråksnätverkets möte

Aika 13.5.2022 klo 9:00-10:30
Paikka Teams

Osallistujat

Puheenjohtaja: Johanna Suurpää, OM
Varapuheenjohtaja: Corinna Tammenmaa, OM
Jäsenet/varajäsenet: Silja Ruokola, varajäsen, LVM
Marjo Vesalainen, varajäsen, OKM
Maija Iles, varsinainen jäsen, STM
Marianna Kellokoski, varsinainen jäsen, SM
Mervi Liukkonen, varsinainen jäsen, TEM
Mia Leisti, varsinainen jäsen, UM
Susanna Saari, varsinainen jäsen, VNK
Markku Mölläri, varsinainen jäsen, VM
Henna Birkman, varsinainen jäsen, YM
Minna Harmanen, varsinainen jäsen, OPH
Katri Kuukka, varajäsen, OPH
Matti Räsänen, varsinainen jäsen, Kotus (suomen kieli)
Charlotta af Hällström-Reijonen, varsinainen jäsen, Kotus (ruotsin kieli)
Mattias Lindroth, varsinainen jäsen, Kuntaliitto
Muut: Pamela Sarasmo, OM
Anna Kiiskinen, OKM
Kristel Englund, OM
Julianna Järvi, OM

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.01.

Puheenjohtaja totesi, että verkoston varsinainen jäsen UM:stä Päivi Rotola-Pukkila on virkavapaalla toukokuun 2022 loppuun. Hänen sijaisena toimii Mia Leisti.

2 Kokouksen asialista

Kokouksen asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi. Puheenjohtaja muistutti, että kokouksessa saa käyttää sekä suomea että ruotsia.

3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja 3/2021 hyväksyttiin.

4 Verkoston uudet jäsenet / Nya medlemmar i nätverket

Puheenjohtaja kertoi, että OM on kevään 2022 aikana tehnyt päätöksen verkoston kokoonpanon muuttamisesta. Päätöksellä on nimitetty uudet jäsenet verkostoon sisäministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä valtioneuvoston kansliasta. Puheenjohtaja toivotti Marianna Kellokosken (SM, varsinainen jäsen), Mervi Liukkosen (TEM, varsinainen jäsen), Jaska Siikavirran (STM, varajäsen), Aino Tuovisen (SM, varajäsen), Anna-maija Kostiaisen (VNK, varajäsen) ja Susanna Saaren (VNK, varsinainen jäsen) tervetulleiksi verkoston toimintaan. Käytiin lyhyt esittelykierrros, jossa verkoston jäsenet esittelivät itsensä ja kertoivat mitä ministeriötä tai muuta tahoa he edustavat.

5 Kansalliskielistrategian toimeenpano ja seuranta / Uppföljning av verkstället av nationalspråksstrategin

Corinna Tammenmaa aloitti kertomalla lyhyesti kansalliskielistrategiasta ja siitä, kuinka siinä mainitut toimenpiteet koskevat ministeriöiden lisäksi myös yliopistoja ja kuntia.

Kansalliskielistrategian toimenpiteitten toimeenpano on aloitettu OM:ssä. Tänne kuuluvat VN TEAS –hanke englannin kielestä sekä suomen kielen selvityshenkilön asettaminen. Selvitys valtion henkilöstön kielitaidoista uusitaan, sillä edellisestä tutkimuksesta kävi ilmi, että ruotsinkielisiä on valtiolla töissä yllättävän vähän. Yhteinen toimenpide, joka koskee kaikkia ministeriöitä, on selkokieli ja sen edistäminen. Verkosto on asetettu elimeksi, joka seuraa kansalliskielistrategian toimenpiteitten toteutumista. Seurannassa tullaan hyödyntämään taulukkoa, joka lähetettiin kokouskutsun yhteydessä.

Puheenjohtaja pyysi, että jäsenet pyytäisivät puheenvuoroja.

Markku Möllari totesi, ettei VM:ssä ole vielä ehditty paneutumaan kielikysymyksiin täysin, sillä kaikki fokus on ollut hyvinvointialueitten luomisessa. Kieliasiat nousevat kuitenkin varmasti esille demokratian kehittämisen lomassa. Virkamiesten koulutustilaisuudet, ruotsin hallinnon perustuntemus ja uusien virkamiesten perehdytys sekä virkamiesvaihdot pohjoismaissa ovat nousseet tähän mennessä esille VM:ssä.

Anna Kiiskinen OKM:stä kertoi, että hallitusohjelmakirjauksissa toisesta kotimaisesta kielestä on pyritty ottaa huomioon kansalliskielistrategiassa olevat kirjaukset, jotka koskevat toisen kotimaisen kielen oppimista. Päämäärät 3.2 ja 3.4 koskevat OKM:mää ja ne on myös otettu huomioon OKM:n toisen kotimaisen kielen kehittämissuunnitelmassa.

Susanna Saari VNK:lta tuumasi, että virkamiesten kielitaitoon olisi syytä kiinnittää huomiota jo rekrytointivaiheessa. On myös aiheellista ottaa käyttöön kokeita, joiden avulla testattaisiin jo olemassa olevan henkilöstön kielitaitoa. Tässä tulisi kuitenkin korostaa positiivista lähestymistapaa. Ruotsin kielen puutteet näkyvät ruuhkautuneissa käännöspalveluissa. Kansalliskielistrategian tavoitteita on käsitelty VNK:ssa yhdessä henkilöstöyksikön kanssa ja sama voitaisiin tehdä myös hr-ryhmässä.

Silja Ruokola LVM:ltä ilmoitti, että strategian käsittely on alkuvaiheessa mutta selkokielen koulutusta järjestettiin jo viime vuonna koko ministeriölle. VNK:n yhteinen kielikoulutus ei enää palvele, sillä ministeriöt tarvitsevat oman hallinnonalan kieltä. Käytännön kielitaito on ruostunut monella, sillä ruotsin kieli ei ole enää pakollinen ylioppilaskirjoituksissa. Kielitaitoa tarvitaan esimerkiksi asioidessa ahvenanmaalaisten kanssa. Olisi tärkeää, että ministeriöt ja muut toimijat tekisivät yhteistyötä keskenään. Sihteeristö voisi selvittää mahdollisuuden räätälöidylle kielikoulutuksille.

Marianna Kellokoski SM:stä kertoi, että ministeriöiden yhteiset tavoitteet on käyty alustavasti läpi, mutta SM:ssä on ollut jonkin verran vaihtuvuutta henkilöstössä, joten mitään konkreettisia toimenpiteitä ei ole vielä tehty. Ruotsinkielinen poliisikoulutus alkaa tammikuussa. Toinen päämäärä joka koskee SM:mää on pelastustoimen järjestäminen, joka siirretään kunnilta hyvinvointialueille. Myös tässä tulee turvata molemmat kansalliskielet.

Mervi Liukkonen TEM:istä kannatti ajatusta yhdessä tekemisestä.

Maija Iles STM:stä kertoi ensi viikkoisesta palaverista sote-ryhmän kanssa, jossa keskustellaan kielellisistä oikeuksista. Kielelliset oikeudet on huomioitu sote-uudistuksessa mutta näihin palataan vielä tarkemmin. Valtionavustuksia on myönnetty kansalliskielistrategian tehtävien toteuttamiseksi.

Päämäärä 3.1 kuuluu OPH:n vastuulle. Minna Harmanen OPH:sta kertoi, että päämäärässä mainittu kansallinen lukutaitostrategia on valmistunut. 18.5 järjestetään infotilaisuus lukutaito-ohjelman aloittamisesta. Myös lukeva koulu -ohjelma on alkanut keväällä.

6 Kielipoliittisen ohjelman esittely / Presentation av det språkpolitiska programmet

Pamela Sarasmo esitteli kielipoliittisen ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet.

Kielipoliittisen ohjelman valmistelut ovat edenneet hyvin. Ohjausryhmä on hyväksynyt ohjelman ja nyt tehdään vielä stilistisiä korjauksia, jonka jälkeen ohjelma viedään hyväksyttäväksi valtioneuvoston yleisistuntoon.

Kielipoliittisessa ohjelmassa ei keskitytä kansalliskieliin, vaan muihin kotoperäisiin kieliin. Ohjelma koskee saamen kieltä, viittomakieltä, karjan kieltä ja romanikieltä ja ohjelman tavoitteena on näiden kielten elvyttäminen. Jotta kielten elinvoimaisuus voidaan turvata, on tärkeää, että kielet siirtyvät seuraaville sukupolville. Lapset ja nuoret muodostavat ohjelman tärkeän kohderyhmän.

Jokaisella kieliryhmällä on omat haasteensa: kielipoliittisessa ohjelmassa on yritetty löytää yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjelma pyrkii vastaamaan haasteisiin koskien kielten elinvoimaisuutta, kielellisten oikeuksien toteutumista ja kielten käyttömahdollisuuksia. Ohjelma perustuu 20 toimenpiteestä, jotka sisältyvät seuraaviin kategorioihin: kielten asema ja lainsäädäntö, institutionaalinen tuki, useamman kielen rekisteröinti väestötietojärjestelmään, kielten opetus, viittomakieliset lapset, kielten huolto ja elvytys sekä kielitietoisuus ja digitaalinen toimintaympäristö.

Corinna Tammenmaa ja Pamela Sarasmo muistuttivat, ettei kielipoliittinen ohjelma ole vielä julkinen. Oikeusministeriö koordinoi ohjelman toimeenpanoa mutta toimenpiteiden toteuttaminen

kuuluu koko valtioneuvostolle. Kansalliskieliverkosto seuraa ohjelman toimeenpanoa.

7 Muut hallitusohjelmahankkeet, joilla on kielivaikutuksia / Övriga regeringsprogramsprojekt med språkkonsekvenser

Anna Kiiskisen joutui poistumaan kokouksesta OKM:ssä sattuneen palohälytyksen takia. OPH:n Katri Kuukka kertoi OPH:n hankkeista, maahanmuuttajien oppimispoluista ja S2/R2 -kieliohjelmien kehittämisestä.

Yksi toimenpiteistä Oikeus oppia -toimenpideohjelmassa 2020-2024 on Owl Groupin toteuttama selvitys: suomi/ruotsi toisena kielenä (S2) -opetuksen toteutuminen ja kehittämistarpeet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Selvityksen tarkoitus on muun muassa kartoittaa maahanmuuttotasaisten lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden oppimisympäristöön integroitumista tukevia ja estäviä käytänteitä opintojen aikana, opinnoissa etenemisessä ja jatko-opintoihin siirtymisessä. Tavoitteena on tuottaa tietoa yhdenvertaisten koulutuspolkujen kehittämiseen.

S2-opetukseen osallistumiseen vaikuttavat eri tekijät, kuten opetuskielen taidon taso ja väestökisteriin merkitty kieli. Haastetta luovat S2-opetuksen järjestämisessä resurssien niukkuus, täydennyskoulutuksen tarve ja mahdollisuus toteuttaa samanaikaisopettajuutta. On tarpeellista kartoittaa maahan muuttaneiden koulutuspolkuja ja opetuskielen taidon kehittymistä.

8 Mahdolliset muut asiat / Eventuella övriga ärenden

Anna Kiiskinen palasi kokoukseen ja esitteli OKM:n vastuulla olevat hankkeet.

Hallitusohjelman kirjausten mukaisesti tehdään ohjelma, joka vahvistaa toisen kotimaisen kielen oppimista koulussa. Hallituksen tavoite on palauttaa toinen kotimainen kieli pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa.

Siitä lähtien, kun toisesta kotimaisesta kielestä tuli vapaaehtoinen ylioppilaskirjoituksissa, on ruotsin kielen kirjoittaneiden määrä laskenut huomattavasti. Kielten opiskelu on vähentynyt myös yleisellä tasolla. Jos ruotsin kielen kokeesta tulisi pakollinen, lisäisi se tutkinnon rakenteellista kielipainotteisuutta. Tämä edellyttää kuitenkin tiettyjä riskejä. Ruotsin kielen ylioppilaskokeen pakollisuus voisi esimerkiksi vähentää lukiokoulutuksen vetovoimaisuutta.

Kieliopintoihin liittyy usein motivaation puute. Keinoja vahvistaa kiinnostusta toista kotimaista kieltä kohtaan ovat korkeakoulujen kielitaidon huomioiminen opiskelijavalinnassa ja ohjelma, jonka avulla yritetään vahvistaa toisen kotimaisen kielen oppimista koulussa. Yksi kansalliskielistrategian toimenpiteistä koskee motivaation lisäämistä toisen kotimaisen kielen opiskelussa. Toisen kotimaisen kielen kehittämisohjelman tavoitteena on vahvistaa toisen kotimaisen kielen opiskelua kaikilla koulutusasteilla. Toimenpide-ehdotuksiin kuuluu muun muassa selvitys kuntien mahdollisuudesta tarjota A1-kielen opetusta, kun poistetaan ryhmäkokoa koskevat rajoitteet. Toinen ehdotus koskee pohjoismaisen yhteistyön vahvistamista. Kirjauksista ei ole vielä tehty poliittisia linjauksia.

9 Seuraava kokous / Följande möte

Seuraava kokous pidetään syksyllä, jolloin on tarkoitus palata hyvin pitkälti samoihin teemoihin kuin tässä kokouksessa. Jatketaan samalla linjalla kansalliskielistrategian toimeenpanon ja

seurannan suhteen. Seuraavassa kokouksessa on tarkoitus syventyä kielipoliittisen ohjelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Myös OKM:n hankkeita tarkastellaan yksityiskohtaisemmin tulevassa kokouksessa. Anna Kiiskinen OKM:stä on luvannut kertoa näistä laajemmin, kun kirjausten poliittiset linjaukset on tehty. Sihteeristö palaa kokouksen käytännön järjestelyihin ja selvittää mahdollisuutta järjestää kielikoulutuksia ja seminaareja.

10 Kokouksen päättäminen / Mötet avslutas

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.34.

Johanna Suurpää

Puheenjohtaja

Julianna Järvi

Korkeakouluharjoittelija